Ner 199. ROK 1841. SRODA 1 WRZESNIA.

Pismo to wychodzi codziennie oprócz niedziel i świąt uroczystych w drukarni Stanisława Gieszkowskiego.

Zaliczenie na trzy miesiące złotych dziesięć miesięcznie złotych cztery, numer pojedynczy groszy dziesięć.

IMIONA RZYMSKIE.
Dziś Idziego.

IMIONA SŁAWIAŃSKIE.
Dziś Dzierzysław.

GAZETA KRAKOWSKA.

OBSERWACYE METEOROLOGICZNE.

Dzień	godzina	Barometr do 0° Reaumura w miarze Paryzkiej	Stopnie ciepła podług Reaumura	Psychometr	Wiatr	Stan Atmosfery	Zjawiska napowietrzne i rożne uwagi
30	6	27" 7'" 040	+ 10° 3	4'" 24	Zaden	Pogoda z Chmurami	Mgła
	2	6, 619	+ 21, 6	4, 41	Wschodni słaby	,,	
	10	6, 200	+ 13, 7	4, 03	Pn Wschodni słaby	,,	

Wiadomości krajowe.

— KRAKÓW. —

PRZYJECHALI DO KRAKOWA.

Od dnia 30 *do dnia* 31 *Sierpnia.*

Jurkowska Alexandra ob., Kubiczek Jakób, Skorkowski Michał ob., Masłowicz Felix ob., Podajewska Julia, Mendzrecki Ludwik ob., Walewska Julia ob,, Walewski Antoni ob., z Polski; — Burvan Teodor, Mixdorff Fryderyk, Kölbel Karol, z Galicyi; — Link, Muhlwann Karol, z Pruss.

Wyjechali z Krakowa.

Zulawski Julian, do Polski; — Kruszyński Antoni, Goralinski Xawery. Polzin,Edward, Pastrych Alexander, do Galicyi.

W dniach 27 i 28 b. m. jako na trzecim terminie tego-rocznym, wykonano w tutejszém obserwatoryum, obserwacye zmian zboczenia igły magnesowéj; obserwacye tak, jak zawsze rozpoczęły się d. 27 o godzinie 10 wieczór i trwały nieprzerwanie aż do godziny 11 także wieczornéj d. następnego to jest 28. W przeciągu tego czasu okazała igła po największéj części bieg spokojny, wyjąwszy między godziną 4 i 5 rano d. 28 tudzież około godziny 7 gdzie cokolwiek była niespokojną i bieg miała nieregularny. W całym ciągu obserwacyi wynosiła zmiana położenia igły 45½ cząstek podziałki czyli 19' 2" w łuku. Największa zmiana godzinna była między god. 2 i 3 rano dnia 28 gdzie 9' 33" wynosiła; najmniejsza zaś między godziną 9 i 10 wieczór tegóż dnia, wynosiła bowiem tylko 47". W ogólności na teraźniejszym terminie miała igła małe zboczenie i to znacznie mniejsze niż w roku przeszłym na tymże samym terminie. Przez cały ciąg tych obserwacyi stał barometr wysoko, powietrze było spokojne i niebo pogodne. — Mieli udział w tych obserwacyach oprócz podpisanego i adjunkta obserwatoryum W. Steczkowskiego, WW. professorowie: Cybulski, Kuczyński, Łuszczkiewicz i Podolski, tudzież P. Skrzyński były uczeń, i PP. Janicki Ignacy i Zieliński Jan tego roczni uczniowie matematyki wyższéj.

Kraków dnia 30 sierpnia 1841 r.

Weisse Dyrekt. Obserw.

Wiadomości zagraniczne.

— *Paryż 14 Sierpnia.* —

W *Emancipation de Toulouse* z dnia 10 b. m. czytamy: «Ciągle tu jeszcze trwają aresztowania, mianowicie w warsztatach. Jeden uwięziony kapelusznik codziennie jest badany, żaden jeszcze z uwięzionych obywateli

nie jest tak ściśle strzeżony. Z 4,300 karabinów, które posiadała gwardya narodowa, oddano dotychczas 1562, pozostaje zatém na ostatni dzień przeznaczonego terminu, 2,738 sztuk.

W Montargis, gdzie znany republikanin pan Cormenin tak wielki wpływ wywiera, spis ludności odbył się właśnie najspokojniéj. Rada miejska w Marsylji oświadczyła, że postanowienia fiskalne p. Haumann są zupełnie prawne.

Jutro sławny pałacyk letni Malmaison, w którym tak długo mieszkała cesarska para, będzie przez licytają przedany.

Książe Aumale z częścią swego pułku przybył w dniu 6 b. m. do Aix, został tam uroczyście przyjęty przez władze i dał dla nich świetny obiad, żołnierzom zaś kazał rozdać podwójne racje, do czego rada miejska dodała wino: Następnego dnia wojsko udało się w dalszą drogę do Paryża. — Biskup Algieru pan Dupuch przybył do Marsylji.

Z Oranu piszą pod dniem 1 Sierpnia: »Wojsko zmordowane uciążliwą wyprawą, którą w ostatnich dniach lipca ukończyło, odpocznie tu przez parę miesięcy, oczekując kampanii jesiennéj, która znowu zdaje się że będzie bardzo zaciętą.

— Haga 14 Sierpnia. —

W Mastrychcie policya i urzędnicy sądow wykryli i pochwytali dwóch litografów, niemców z urodzenia, którzy się trudnili fabrykowaniem zagranicznych pieniędzy papierowych.

— Madryt 8 Sierpnia. —

Okólnik ministra San Miguel do jenerałów kapitanów wszystkich prowincyi Hiszpanii, aby zapobiegali zatargom między stanem cywilnym i żołnierzami, sprawił tu powszechnie dobre wrażenie. Wielu deputowanych dziękowało ministrowi na posiedzeniu kongresu za ten krok roztropny, po którym i minister spraw wewnętrznych pan Infante, wydał w podobnym duchu odezwę do wszystkich naczelników politycznych w królestwie.

Senat zajmuje się obecnie projektem do prawa względem przedaży dóbr duchowieństwa, przeciw któremu z żywością powstawał patryarcha Indyi, a który z równą żywością popierał wybrany biskup z Jaen przez Martuer de Velasco. Pierwszy starał się dowieść iż kościół ma prawo posiadać własności ziemskie, ostatni zaś przedstawił jako zasadę, że duchowieństwo nie potrzebuje bogactw dla swego powołania, które wyraźnie wymaga ubóstwa, poświęcenia i uległości. Prawo to zapewnie utrzyma się i w senacie, jeśli podobném będzie zebrać potrzebną do prawomocnego głosowania liczbę członków. Izba deputowanych pod tym względem także w wielkiem jest kłopocie, i posiedzenia jéj zwykle zaczynają się bardzo póżno z powodu opieszałości deputowanych. Kongres odmówił pozwolenia uwięzienia deputowanych Prim i Amuller żądanego przez sąd wojskowy prowincyi nowéj Kastylyi, z powodu zamachu wykonanego przez nich przeciw redaktorowi dziennika *Frei Gerundio.* Prawo względem poboru 50.000 ludzi do armii z klas 1840 i 1841 r., po przyjęciu zostało już oddane senatowi.

Od dnia 1 sierpnia wychodzi w Madrycie nowy ministeryalny dziennik *el Espectador*(widz) uchodzi on za szczególny organ ministra sprawiedliwości don Joze Alonso.

— Dnia 9 Sierpnia. —

Nie objawia się najmniejszy sympton nienkontentowania w szeregach królewskiéj gwardyi, która dawno czuje to że jest uciążliwym dla kraju korpusem, i że okoliczności głośno domagały się zmniejszenia jéj. Naród wdzięcznym będzie xięciu Vittoryi iż tego dopełnił, bo on jeden mógł to uczynić bez narażenia spokojności publicznéj.

Od kilku dni biegały tu rozmaite wieści o projekcie zamachu na osobę xięcia Vittoryi i uprowadzenia królowéj Izabelli i jéj siostry, które do czasu przybycia do Hiszpanii królowéj matki, chciano w bezpieczném miejscu ukrywać. Dotychczas nic nie potwierdziło tych pogłosek.

Dwaj synowie jenerała Balboa, którzy przybyli do Madrytu w celu wzniecenia zawichrzeń, zostali tymczasowo aresztowani; chcieli oni jak słychać korzystać z niezadowolenia gwardyi królewskiéj. — Jenerał Palafox ma jak słychać otrzymać jednę z ważnych posad w pałacu. — Organizacya milicyi prowincyonalnéj napotka bezwątpienia wiele trudności, mianowicie w Aragonii, Walencyi i Katalonii. Królowi Ferdynandowi więcéj niż raz nie powiódł się plan podobny.

Jenerał Valdez ma jak słychać udać się jako jenerał gubernator na wyspę Kubę. (G. W.)

— New York 24 Sierpnia. —

Organ rządu centralnego, *National Intelliger* a po nim *Courier des Etats unis* zawie-

rają ważny projekt do prawa względem podwyższenia ceł, podany przez sekretarza skarbu. Krótki termin w którym tenże z powodu nagłości potrzeb finansowych ma wejść w wykonanie; zdaje się dowodzić iż rząd nie wątpi o jego przyjęciu przez kongres. Ten ważny projekt, rozstrzygnąć mający przyszłe handlowe stosunki Stanów Zjednoczonych z innemi państwami, zawiera 7 paragrafów. Pierwszy stanowi, że od wszystkich dotychczas wolnych albo małem bardzo cłem obciążonych towarów, ma się pobierać opłata 20 pct, wartości, wyjąwszy kilku imiennie wymienionych w tymże paragrafie przedmiotów. Paragraf trzeci, zmniejsza premie za wywóz cukru i rumu z zagranicznych materyałów wyrabianego. Paragraf 4ty zmienia cła od win francuzkich, hiszpańskich i węgierskich. Nakoniec paragraf 7my przeznacza że prawo to już w dniu 1 września ma być wprowadzone w wykonanie. To prawo celne szczególniej ciężko dotyka Anglię z powodu obciążenia płótna irlandzkiego. Cło od jedwabiu cięźéj dotknie grube szwajcarskie i angielskie niż delikatne lońskie wyroby. Wina francuzkie wprawdzie obciążone będą wyższém cłem, ale ta zmiana dozwala Francyi znieść niekorzystne dla żeglugi francuzkiéj do Stanów Zjednoczonych, warunki traktatu zawartego między temi dwoma narodami w r. 1822. Gabinet francuzki miał już mimo to energiczną podać protestacyą przeciw temu projektowi, a nawet *Courier* mówi, że rząd francuzki zagroził nieprzyjacielskiemi krokami i odwetem. Kongres zażądał od prezydenta udzielenia noty poselstwa francuzkiego, aby przed przyjęciem taryfy namyślić się nad tym punktem.

Rozmaitości.

Barbarzyniec Abd-el-Kader i kilku innych barbarzyńców.

(Ciąg dalszy)

Pod względem pomyślności ogólnéj, wynalazek machin parowych był zgubnym dla tego że te machiny nie zmniejszyły pracy zmniejszając zapłatę, a tém samem, wpłynęły na pogorszenie stanu fizycznego i moralnego ludów. To jest rzeczą niezawodną, jasną, i widoczną jak bronzowe znaki wyciśnięte na pomniku z białego marmuru. Jeżeli złe nie jest za daleko posunięte, można wyciągnąć niejakie słabe korzyści z tych nowych rodzajów przemysłu, których złe zrozumienie wydało niesz częścia jakie widzimy; mówię słabe korzyści, i mam powody dla których tak mówię, moje wyrażenia mają ważność, tak jak moje myśli.

Przejdźmy do innych niedogodności. Przemysł który dotąd ograniczał się na tworzeniu rzemiosł, dotknął się swemi niedelikatnemi rękami sztuki, i sztuka zadrżała ze wstydu. Dawniéj sztuka potrzebowała dziesięć lat na utkanie dywana, ale ten dywan kosztujący dziesięć tysięcy franków, nie miał sobie równego tylko u królów i xiążąt. Za naszych czasów istnieją machiny które wyrabiają dywany za sto fr., dywany niegodne bogatych, dobre tylko dla mieszczanów, a za drogie dla ludu, którego pierwszym dywanem są trzewiki. Jest to sztuka bardzo tania, i podobnie jak można teraz nabyć dywany za cenę za którą dawniéj można było kupić serwety hollenderskie, podobnież za cenę trzydzieści razy mniejszą niż w wieku zeszłym, można nabyć kryształy, obicia, meble. Za pomocą pary szlifują kryształ, haftują jedwab, toczy się machoń i są ludzie którzy podziwiają te niszczące wynalazki, które przez swój wpływ, psują smak do prawdziwych przedmiotów sztuki, odstręczają artystów, zmniejszają ich liczbę. Te wynalazki bardzo zadowalają ludzi pozbawionych dobrego gustu i smaku, te wynalazki są bardzo zgrabnem sfałszowaniem, usilującem, wydać kolor, podobieństwo, cień i odbicie piękności, ale bez duszy. Maszyna to tylko może zrobić co w sobie posiada, zarys ostry i żywy, równą linię, ale nam nigdy nie przedstawi krwi, krzyku, drzew, wilgoci, puchu, gestów. Wszędzie gdzie się człowiek dotyka, wyciska swoje niezatarte piętno. Widzisz te wzgórki te dziewicze skały, te ledwie obrobione granity, dziecię na pierwszy rzut oka zgadnie, że przed dwoma tysiącami lat człowiek, kruszył krańce tych skał, i tak poszykował jak obecnie stoją. W naszych oczach, te wzgórza tysiąc razy więcéj warte, jak te spizowe kolumny, te kapitele oziębłe rytowane, bez boleści wyszłe z formy niezmordowanéj. W dziełach sztuki, nie szukamy absolutnéj piękności, która uderza, wzrusza, lecz tego objęcia, uścisku nie dającego się naśladować, oddechu ożywczego pocałowania człowieka.

I wy chcecie zastąpić słowo Boże, uderzeniem młotka albo strumieniem gazu: wolałbym raczéj uwierzyć w przyszłą możność odradzania się rodzaju ludzkiego za pomocą połączenia się dwóch kwasów w retorcie. Czasy które poprzedziły objawienie Ewagielii, i które od jéj przyjęcia datują, w jednym punkcie się spotykają, to jest: że moralność jest nauką któréj początkiem było rozumowanie, a celem ma-

drość. Kilku filozofów różniło się w zdaniu co do prawideł tej nauki, lecz żaden jéj nie zaprzeczył, i nie zastosował samej moralności na podniesienie zmysłów. Pomijamy dwie czy trzy anomalie upadłe dla braku zasady pod sobą. Wzniosłe geniusze tegoczesnego przemysłu nie wyznaczyły miejsca moralności w swojém przetwarzaniu socyalném; wszystko u nich jest czystym interesem. Materya panuje; serce poniżone; gdyby nie zbyło żadnego wyznania, żadnéj wiary do utrzymania, zapytać się przecieżby wolno jakiż cel przeznaczono téj szczęśliwéj działalności, téj miłéj niespokojności duszy, którą jedni nazywają poezyą, drudzy miłością albo wiarą? Niestety! Nie przepomnieli i o téj potrzebie nasi reformatorowie: pamiętacie może ich poezyę i wiarę, szybko się wyparli i téj i tamtéj, spostrzegłszy jakiém ją przyjęciem pozdrowiono. Moralność uważaną była jako wartość ujemna *(nie wartość)* przez tych posłanników — negocyantów; zupełnie ją zaniechali. Nastaję na działania i charakter tych ludzi, pod jedną nazwą przez chwilę głośną, połączonych, gdyż byli zarodkiem wszelkich obrzydliwości w tych ostatnich czasach. Law i Saint-Simon są herszlami band rozbójniczych, i niczém więcéj; obadwa szukali idei, a znaleźli tylko worki talarów do skradzenia, chociaż każden z nich dalekim był od złodziejstwa, lecz obadwa przywiedzeni zostali do tego siłą nauki gruntującej się jedynie na interessie.

Przekonany jestem, że wszystkie bankructwa których się lękamy od lat dziesięciu, te chmury spraw, interessów, tak okropnych dla spokoju rodzin które przynęcono na złotą wędkę, wszystkie te małe i wielkie zbrodnie, występki które zaledwie ogromne kolumny dzienników mogą, pomieścić wypływają z ruchu któremu śmy winni sztuczne przyspieszenie, gorączkę przemysłową, tego okropnego smoka z Apokalipsy.

(Dokończenie nastąpi.)

Doniesienia Urzędowe.

Nro 6920.

WYDZIAŁ SPRAW WEWNĘTRZNYCH I POLICYI W SENACIE RZĄDZĄCYM.

Wolnego Niepodległego i ścisle Neutralnego Miasta Krakowa i jego Okręgu

Na dniu 16 września r. b. w godzinach przedpołudniowych odbywać się będzie w biórach Wydziału Spraw Wewnętr. i Policyi licytacya publiczna *in minus* na dostawę furażu dla koni żandarmeryi potrzebnego tudzież słomy dla milicyi a mianowicie na dostawę, owsa korcy 1535 garncy $7\frac{1}{2}$ od ceny wywołania za korzec w kwocie złp. 6 gr. 20, siana centnarów 1965 funtów 10, za centnar złp. 2 gr. 6, słomy kłoci centnarów 2042 funtów 30 centnar złp. 1 gr. 15, szczególne warónki ogłoszone będą przed rozpoczęciem licytacyi na którą każdy mający chęć podjęcia dostawy opatrzony w stósowne *vadium* wynoszące na cały liwerunek złp. 1800 przybyć zechcą.

Kraków d. 26 sierpnia 1841 r.

Senator Prezydujący
SZPOR.
Za referendarza *Rajski.*

Nro 6,970.

WYDZIAŁ SPRAW WEWNĘTRZNYCH I POLICYI W SENACIE RZĄDZĄCYM

Wolnego Niepodległego i ścisle Neutralnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

Na dostawę furażu dla koni od fornalek skarbowych na czas od 1 października r. b. do końca września 1842 r. potrzebnego odbywać się będzie w biórach Wydziału Spraw Wewnętrznych i Policyi licytacya publiczna *in minus* dnia 16 września r. b. w godzinach przedpołudniowych jako to: na

owsa korcy 182 gar. $3\frac{1}{2}$ od ceny po złp. 6 gr. 20
siana cent. 616 funt. 95 — — „ 2 „ 6
słomy cent. 411 funt. 30 — — „ 1 „ 15

mający chęć zalicytować dostawę takowego furażu, zechcą się zgłesić w terminie licytacyi opatrzeni na *vadium* w kwotę złp. 400 gdzie o warunkach potrzebną wiadomość powziąść mogą.

Kraków d. 26 sierpnia 1841 r.

Senator Prezydujący,
SZPOR.
Za referendarza *Rajski.*

Doniesienie prywatne.

Browar nad Starą Wisłą pod N. 253 w gminie VIII. M. K. z wszelkiemi do niego należącemi naczyniami i sprzętami oraz trzy stancye do mieszkania stajnia oddzielna na 3 konie jest do wynajęcia od S. Michała r. b. życzący sobie téj dzierżawy a nawet i całego domu, zechce się zgłosić do właściciela w tymże domu mieszkającego.